

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies nonus et decimus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1925

VI. Vita Et Passio S. Tryphonis Martyris

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72556)

A τε και ἀσφάλειαν και ἐπὶ πᾶσι σοφίας πλάτος πολὺ. Σὺ δὲ εἰ μὲν πάντα και δόσεις οὐ στενοχωρηθεὶς τοῖς χαρίσμασιν· εἰ δὲ πλείω τούτων, αὐτὸς γινώσκων ἐδεργετῆς¹ τὸν ἐδεργετούμενον· εἰ δὲ τὰ μὲν δόσεις τὰ δὲ διὰ τὸ συμφέρον

οὐκ ἀξιώσεις, πολλῆς ἐστὶ και τοῦτο τῆς συμπαθείας. Τῶν δὲ ἀναγκαιοτέρων μᾶλλον τῆς χάριτος, δι' ἧς² και παρεκινήθημεν γράφαι, αἰτούμεν μὴ στηρίξαις ἡμᾶς· εἰς δόξαν τοῦ πατρὸς και τοῦ υἱοῦ και τοῦ ἁγίου πνεύματος.

LAUDATIO
A. THEO-
DORO

10. —¹ prius edergētēs D. —² diā D.

VI. VITA ET PASSIO S. TRYPHONIS MARTYRIS

E codicibus bibliothecae Vaticanae lat. 6076 (= V 1), capituli Sancti Iohannis in Laterano A. 80 (= V 2), bibl. Vallicellanae IX (= V 3), et partim bibl. Vaticanae lat. 1192 (= T), seu ultima parte Passionis SS. Tryphonis et Rescripti a Theodorico monacho. Cf. Comm. praev. num. 13, 27.

Passio¹ sancti Tryphonis² martyris³.

S. Tryphon

1. Ad laudem et gloriam Domini pertinet sanctorum fideliter pandere virtutem, et qualiter per invictam animi constantiam iniquorum calliditatem superantes, praemia respuentes, poenasque saevissimas sustinentes, ad caelestem patriam cum palma martyrii, Christo favente, pervenire meruerunt. Horum exempla sequendo puer Domini gloriosus nomine Triphon de provincia Frigia civitate Apamia¹ vico Samsado, et pene a cunabulis cum antiquo hoste pugnando ad hoc pertinere² meruit ut ferocissimos principes mirabiliter superaret³ et per gloriosam victoriam ad sidera regna migraret. Sed qualiter vir iste sanctissima vixerit et signa multa per eum Dominus fecerit⁴ et postmodum ad triumphos martyrii pervenerit, ab ipso inventus suae tempore seriatim Christo duce fida relatione ostendere nitimur ut omnes in Dei laude manentes corroborentur⁵ et infidelitatis superbia sanctae humilitatis iaculo perforetur⁶.

adhuc
infans

2. Igitur dum esset infans beatus Triphon in Christi gratia renatus, bonae arboris bonus fructus traditus est a matre sua sanctissima, nomine Eucharia, cuidam viro religioso, qui eum diu nocturne in Dei ac Domini salvatoris amore sapientissime roboraret¹. Hoc cum fieret, ut ostenderet Dominus cuius meriti esset puer ille praecipuus, cum deambulet cum coetaneis suis annorum fere duodecim, unus ex ipsis serpentino ictu percussus, venit ad mortem; cumque parentes et propinqui anxiano quaerent medendi gratiam nec invenire valent, coepit clamare qui semivivus iacebat et dicere: «Obsecro te, sancte Triphon, accede propius² et ora pro³ me. Si enim hoc egeris, nequaquam moriar, quoniam tibi donata est gratia a Domino ut me sanitati restituas.» Haec eo dicente, conversus populus ad beatum Triphonem coeperunt

puerum
a morsu
serpentis,

illum cum fletu flagitare dicentes: «Vox pueri ostendit Dei gratiam in te manentem. Succurre ergo nobis, quaesumus⁴, sancte, per Dominum qui te elegit, ut tuo auxilio mereamur sospitem videre filium nostrum.» Commotus vero sanctus illorum fletibus, accessit ad saucium⁵, stansque super eum oravit ad Dominum et dixit: «Domine Deus omnipotens, qui antiqui serpentis venenum, quod mundo propinaverat, pretioso tuo sanguine mundare⁶ dignatus es, tu omne⁷ venenum ab isto puero expelle, ut pristinae redditus sanitati, glorificet sanctum ac venerabile⁸ nomen tuum.» Ad hanc itaque precem⁹ continuo erectus est aeger, ita laetus et incolomis effectus ac si nichil incommoditatis¹⁰ expertus esset. Lacti itaque omnes effecti glorificabant dominum Iesum Christum et beato Triphoni reverentiam humiliter exhibebant. Sed quia vir Domini sedule in Dei mandatis perseverabat et terrena despiciens caelestia meditabatur, ad hoc pervenire per Dei gratiam¹¹ meruit ut varia infirmitate detentos sanaret, et daemones ex obsessis corporibus mirifice expelleret.

E

3. Asincretus autem quidam negociator, cum ibi esset subitanea quadam valetudine¹ quassatus, decidit in terram et quasi spiritum non haberet, iacebat pene exanimis. Quem cum vidisset sanctus, stetit super illum et facta oratione dixit ei:

Asyncretum
a debilitate,

«Surge, Deum supplex semper venerare potentem,
qui tibi donavit clementer commoda vitae.»

Statim itaque surrexit sanus et alacer et coepit gratias agere domino Iesu Christo et glorificare virtutem sancti Triphonis dicens: «Nunc cognovi potentiam² Domini et magnitudinem³ virtutis tuae, quoniam virtus Dei es tu et gratia eius tecum permanet. Ideoque illi⁴ semper servio et ipsum semper adoro.»

Lemma. —¹ quarto idus novembris V 1; mense novembri d. X passio V 2; eodem die V 3. —² Triphoni V 3. —³ incipit prologus add. V 3. —⁴ Appamia V 2. —⁵ perstringere V 2, 3. —⁶ superasset V 2. —⁷ quae per eum d. fecerat V 3. —⁸ corrobo//rentur V 2. —⁹ explicit prologus incipit passio eiusdem add. V 3. —¹⁰ 2. —¹¹ roborabat V 2, 3. —¹² propitius V 3.

—³ om. V 3. —⁴ quis V 2. —⁵ saucium V 2. —⁶ emundare V 2. —⁷ corr., prius omnem V 2. —⁸ corr., prius venerabilem V 2. —⁹ prece V 2. —¹⁰ aliquid add. V 2, 3. —¹¹ (per D. g.) dei gratia V 2. —¹² 3. —¹ valetudine V 2. —² potentias V 2. —³ magnitudine V 2. —⁴ illi// V 2.

4.

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO
tabernarium a febre sanat;

4. Ambulantibus autem eis, pervenerunt ad quendam locum qui dicebatur Pandochium (1). Cumque illuc requiescerent obtulerunt ei quendam tabernarium qui urebatur magnis febribus. Hunc beatus Triphon cum esset intuitus, stans super eum orabat ad Dominum; dehinc apprehendit manum eius et dixit: « Surge, et glorifica Dominum ¹. » Qui confestim surrexit et laudem Domino laetabundo corde cantavit. Vespere autem facto, celebraverunt orationem. Dehinc reficientes corpora sua et ibi quiescentes, audivit famulus Domini vocem vocantem se et dicentem sibi: « Transi hinc et proficiscere in Caesaream et cura eos quos ² ibi detentos infirmitate reperies. » Haec autem animadvertentes qui in Pandochio erant, nimis admirabantur. Et cum eos exhortaretur ³ in Dei opere permanere, videbatur eis codicem tenere, cum litteras ⁴ ignoraret, et in eo legendo sancta documenta proferre. Mane autem facto, ambulantes illis circa horam sextam, fixit genua beatus Triphon et Dominum invocare coepit. Quo orante, subito de silva aper exiliens, coactus a canibus ⁵ [et] super praefatum Asincretum ⁶ irruit. Exterritus autem prae pavore clamabat dicens: « Serve Dei ⁷ ora. » Cui ait sanctus ⁸: « Confido in Domino et in potentia virtutis eius, quoniam nil ⁹ bestia saeva nocere valet. » Tunc extendit manum contra eum et signum sanctae crucis depingens ait: « In nomine Domini te adiuro, ut revertaris unde ¹⁰ existi ¹¹. » Statim igitur ad hanc ¹² vocem obstupuit ¹³ et concito gradu efferata bestia retro reversa est. Admirati ¹⁴ vero ¹⁵ omnes quod ad Christi signaculum tam cito animal oboediret, dominum Iesum Christum valde glorificabant.

daemonem unum

5. Post haec autem occurrit ei quidam energumenus ¹ qui diutius satanae laqueis inretitus dire afficiebatur ². Hic cum videret sanctum, proci- dit ad pedes illius ³ clamans: « Salva me, vir Domini, et libera me ⁴, obsecro, ab impio possessore, quoniam tibi donata est gratia curationis a domino Iesu Christo. » Suspiciens igitur ad caelum Domini famulus dixit:

C « Lux aeterna ⁵ Deus, rex clemens, vita bonorum,

expelle a figmento muneris tui inimicum saevientem, ut laudem dicat ereptus glorioso nomini tuo. » Cumque haec oratio a ⁶ sancto esset prolata, spiritus immundus continuo ab eo ⁷ exiens ⁸ clamabat: « Quid mihi et tibi est, o serve Domini Triphon? Quare me frustra de meo habitaculo eicis? » Videns autem ille se per Dei gratiam et beati Triphonis oratione ⁹ mundatum, Dominum glorificabat, et famulum eius.

4.—¹ (dehinc - Dominum) V 2, om. V 1, 3. —² corr., prius quo V 2. —³ exoraretur V 2; exhortaret V 3. —⁴ litteris V 3. —⁵ ac animus V 3. —⁶ Ansicretum V 1, 2, 3 hoc loco. —⁷ domini V 2. —⁸ sanctus ait V 3. —⁹ nil /// V 2. —¹⁰ add. corr. rec. V 2. —¹¹ existis V 2. —¹² a.h. igitur V 1, 2. —¹³ obstupuit V 2, 3. —¹⁴ ammiranti V 2. —¹⁵ corr. V 2.

5. —¹ energuminus V 3; inerguminus V 2. —² efficiebatur V 3. —³ om. V 2. —⁴ (v. D. e. 1. me) bis scribit V 2. —⁵ aeternae V 2, 3. —⁶ om. V 2. —⁷ imm. c. ab eo spiritus V 3. —

6. Alius autem vir Caesareae civitatis illustris, nomine Antonius, per multorum annorum curricula ab immundo spiritu quassatus, nulla requies ¹ ei dabatur. Hunc itaque parentes cum ² tenere nequirent, nexibus alligarunt. Qui tandem aliquando, cum iam Dominus super eum respexisset ³ et famuli ⁴ sui precibus eum eriperet, evadens de vinculi connexione ad locum, ubi servus Domini erat, fugiendo pervenit. Hunc cum videret sanctus furiosa pergere ⁵ mente, occurrens apprehendit eum, concutiensque fortiter ait: « Tibi dico, immunde spiritus, adiuro te per ⁶ sanctum et terribile nomen domini ⁷ Iesu Christi, exi ab isto plasmate illius, ut suum agnoscendo factorem ⁸ et redemptorem, benedicat ⁹ nomen eius sanctum et gloriosum. » Mox namque cum magno stridore egrediens, confusus abscessit nec ultra in eo dominari ausus est inimicus.

alterum- que expellit;

7. Igitur cum talia per beati Triphonis merita agerentur et odor mirificae opinionis eius circum- quaque flagraret, pervenit ad notitiam illustris- simi viri Lucii praefecti. Cuius efficaciam ¹ valde admirans, tres viros illi destinavit ² suppliciter flagitando ut ad eum videndi gratia dignaretur venire. Horum itaque adventum vir Domini, Christo revelante, praenosens, maturius illis obviam occurrit, et ita eos affatus est: « Quare ad tantillum homunculum dignati estis venire? » Qui vultu submisso pronius responderunt: « Clementissimi praesidis Lucii serenitas vestrae paternitatis nos destinare curavit. Desiderio enim desiderat vestram videre faciem. » Et sanctus: « Quamquam huius voti simus ³ indigni, tamen sanctae charitatis gratia cogente non renuemus ⁴ supplicem precem. » Properantes itaque venerunt ad eum. Quem cum praeses intuitus esset, proci- dit ad pedes illius dicens: « Ne indignetur famulus Domini quod vestros misimus cernere vultus; non hoc enim ⁵ fastus ⁶ elationis sed gratia egit dilectionis. » Ad haec etiam famulus Domini: « Gratia, inquit, aeterni regis, qui tibi contulit nos videre, ipsa cordis tui oculos illuminare dignetur, ut ad viam veritatis, quae Christus est ⁷, pervenias, quatenus caelestia gaudia sine fine possideas. » Cui praeses: « Credo enim in Domini potentiam, quoniam quidem ⁸ ideo te permisit ad me venire ⁹, ut tuis sanctis monitis lucretur animam meam. Tantum, quaeso, ora pro me ad Dominum, ut per te ad eius fidem pervenire merear. » Tunc expandens manus suas beatus Triphon ad Dominum ¹⁰ dixit: « Plasmator animarum et corporum, Deus, qui ideo humanam naturam condere voluisti, ut caelorum ruinam ¹¹ exinde restaurares, connumera hunc praesidem in sorte haeredi-

Lucium praefectum.

E

F

ad Christum convertit;

⁸ exiliens V 2. —⁹ orationem V 2.

6. —¹ ad requiem V 2, 3. —² eum V 3. —³ respexisset /// V 2. —⁴ famuli /// V 2. —⁵ pergere /// V 2. —⁶ Deum add. V 2. —⁷ nostri add. V 2. —⁸ fact. agnoscendo V 2. —⁹ benedicam V 2.

7. —¹ efficacia V 2, 3. —² scripsi, destinans V 1, 2, 3. —³ sumus V 2. —⁴ renuemus V 2. —⁵ domini V 2. —⁶ fastu V 1, 3. —⁷ est Christus V 2, 3. —⁸ quandoquidem V 3. —⁹ pervenire V 2. —¹⁰ et add. V 2, 3. —¹¹ ruina V 2, 3.

(1) Πανδοχίον in Passione graeca, c. 3, hospitium est. Supra, p. 338.

-tatis.

A tatis tuae, ut in nomine dilecti filii tui mereatur¹² tibi sanctis operibus complacere. » Quid plura? Credidit in dominum Iesum Christum praeses cum tota domo sua et in sancta confessione permansit.

filiam viri
conspicui

8. Dum haec agerentur in Caesarea, erat quidam¹ vir gentilis qui habebat filiam a daemone vexatam iam annis sex. Hic cum audisset mirificas virtutes² beati Triphonis, cursu concito venit ad eum prociditque ante pedes illius, et³ luctu aestuans aiebat: « Miserere mihi, famule Domini, succurre mihi, famule Christi⁴, succurre dolori meo, amice Dei⁵; veni et sana filiam meam. » Compatiens igitur dolori eius vir Domini, secutus est eum. Cumque pervenissent ad quandam locum et vellent in eo requiescere, cognovit per spiritum vir Domini quod esset habitatio daemonum. Sed facta oratione et invocato nomine Trinitatis, immundi spiritus effugati sunt. Pervenientes autem ad domum in qua puella iacebat⁶, coepit daemon amplius vexare illam⁷, adeo ut plurimi mortu propinquam sperarent⁸; pater vero illius clamabat: « Nunc cognoscamus Dei virtutem et merita⁹ sanctitatis tuae. Noli, quaeso, respicere delicta mea¹⁰, sed dolorem¹¹ pectoris mei. » Cui Christi famulus:

B

a daemone
liberat;

« Hoc, » inquit, « solummodo indiget tua¹² supplicatio, ut fides tua non varios deos sed solummodo unum Deum, qui in caelis habitat, credat¹³. » At ille lacrimans¹⁴ ait: « Illo periculo exerceatur anima mea¹⁵ quo filia mea, si post eius sospitatem in Christum dominum¹⁶ non credam. » Hoc cum audisset¹⁷ vir Dei, conversus ad Dominum ait: « Tu, Domine Deus omnipotens, qui potes¹⁸ facere mundum de immundo conceptum¹⁹ semine, qui allevas²⁰ omnes qui ruunt et erigis²¹ omnes elisos, emunda hanc famulam ab immundo spiritu ut credant omnes gloriam nominis tui²². » Ad hanc vocem continuo puella sana surrexit, nec ultra Satanae laqueis irretita est. Tunc omnes glorificaverunt Dominum²³ et ad veram fidem pervenire meruerunt. Concurrerunt²⁴ itaque plurimi, sancti viri nectare²⁵ invitante, et variis²⁶ languoribus oppressos ad sanandum deferebant. At ille in Iesu Christi nomine precibus effusis singulis comoda ministrabat²⁷.

Hydropi-
cum
sanat;

9. Interea optulerunt ei quemdam¹ hydropicum² in lectulo iacentem, deprecantes³ ut sicut plurimos ita et hunc incolomitati⁴ redderet. Quem cum intuitus esset effusis precibus ad Dominum⁵, continuo sanavit infirmum, tenensque manum eius dixit: « In virtute domini nostri Iesu Christi, surge et ambula, et praedica omnibus magnalia Dei⁶. » Qui⁷ statim surrexit be-

nedicens Dominum et gloriam⁸ eius longe lateque diffudit.

10. Tunc famulus Domini talia considerans, procidit in faciem suam et¹ orabat Dominum dicens:

« Haec tua sunt dona, haec bona, Christe redemptor, cui caelum semper sedes est, terra scabellum,

inclina, obsecro, aurem tuam et audi; aperi oculos tuos et vide humilitatem meam et laborem meum et dimitte omnia peccata mea, ut non ad gloriam praesentis vitae, sed ad tuam beatitudinem remuneratio mea perveniat². Fac me, quaeso, Domine, in confessione sancti³ nominis tui viriliter permanere et ad tuam gloriam citius pervenire. » Haec illo orante, venit ad eum quaedam mulier immundo spiritu occupata, quae diu vagando in montibus habitabat, et astilit ante faciem eius. Quam cum videret vir Dei, vocavit eam ad se et ait illi: « Quae es tu et quare venisti ad me? » Tunc coepit daemon per os⁴ mulieris clamare et dicere: « Ego sum⁵ immundorum spirituum⁶ pastor; et ut noveris quia solus⁷ non sum, cum decem sociis meis hic⁸ habito⁹. » Cui sanctus: « Quare in Dei creaturam¹⁰ ingredi praesumpsisti¹¹? » Et ille: « Cognovimus tuam huc¹² advenire praesentiam; idcirco¹³ hanc domum venimus ut tibi resistere valeamus. » Ad haec indignatus homo Dei, elevans oculos ad caelum palmasque super¹⁴ caput illius feminae ponens: « Domine, » inquit, « plasmator hominum gloriose, emunda hoc habitaculum, munere tuo patratum¹⁵, ut non glorie tur amplius inimicus insultando famulis tuis. » Ad hanc itaque orationem exclamavit daemon et dixit¹⁶: « Ecce eicis me¹⁷ de domo mea. Sed scio quid faciam: Romam citius properabo, quatenus coactum¹⁸ illuc te faciam¹⁹ advenire. » Et haec dicens a muliere egressus abiit Romam.

11. Et in uxorem cuiusdam senatoris nomine Procliam¹ ingressus, coepit clamare dicens: « Non hinc egrediar, nisi Triphon advenerit. » Tunc senatoris iussu inquisitione facta, tandem aliquando illum invenerunt, et Romam concite perduxerunt. Ingressiente itaque illo in domum ubi praefata Proclia senatrix iacebat, coepit daemon per os² eius insultando subsannare virum Dei et dicere: « Haecine est³ virtus tua, famule Christi? tale tibi praemium ego contuli ut nuper pollicitus sum. » Cui sanctus ad haec: « Gloria, inquit, domini nostri Iesu Christi, quae te pro tua superbia de caelesti gloria expulit, ipse⁴ te quoque per⁵ me humillimum de suo⁶ plasmate nunc eiciet; unde in eius nomine tibi⁷ praecipio, ne amplius in hoc habitaculo manere prae-

S. TRYPHONIS VITA
ET PASSIO
daemonem
e muliere
quadam,

4 Reg.
19, 16.
Psalm.
24, 18.

e Proclia
senatoris
filia

F

¹² mereamur V 1, 3.

8. — ¹ quidem V 1-3, T. — ² mirificam virtutem V 3. — ³ supplevi, om. V 1-3, T. — ⁴ domini T. — ⁵ Christi T. — ⁶ iaceba /// t V 2. — ⁷ om. T. — ⁸ V 2, T; sperarent V 1; spectarent V 3. — ⁹ Dei merita et V 3; vir Dei merita T. — ¹⁰ (d.m.) om. V 2, T. — ¹¹ dolore V 2, T. — ¹² om. T. — ¹³ credas V 3. — ¹⁴ lacrimans V 2. — ¹⁵ animam meam V 2, T. — ¹⁶ Deum V 3. — ¹⁷ audisset V 3. — ¹⁸ potes /// V 2. — ¹⁹ conceptus V 2, T. — ²⁰ alebant V 2; allevat corr. T. — ²¹ erigit V 2, T. — ²² sui V 1, 3. — ²³ Deum V 3. — ²⁴ susserebant V 2, T. — ²⁵ vectare V 3. — ²⁶ varias V 1-3. — ²⁷ ministrabant T.

9. — ¹ quedam V 2. — ² ydropicum V 2, T;

ydropicus V 3. — ³ deprecantes /// V 2. — ⁴ incolomitati V 2. — ⁵ Deum V 2, T. — ⁶ domini V 1, 3. — ⁷ que V 2, T. — ⁸ gloria V 2, T.

10. — ¹ om. V 2, 3, T. — ² pervenit T. — ³ corr., prius sanctis T. — ⁴ hos T. — ⁵ spiritum V 2. — ⁶ solo V 2. — ⁷ huc V 2, 3. — ⁸ habito /// V 2. — ⁹ creatura V 2, T. — ¹⁰ praesumpsistis V 3. — ¹¹ hic V 3. — ¹² idcirco V 1. — ¹³ supra V 2. — ¹⁴ paratum V 3. — ¹⁵ ait V 2, 3, T. — ¹⁶ modo add. V 2. — ¹⁷ coactus V 2, T. — ¹⁸ faciam te V 3.

11. — ¹ Proclia V 3; Proclie V 1; Proclie nomine V 2, T. — ² hos T. — ³ ecce me est V 2; haec inesse V 3; inest T. — ⁴ ipsa V 2. — ⁵ pro V 2, 3, T. — ⁶ sua T. — ⁷ om. V 2, T.

-sumas

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO

sumas. » Et facta super aegram signaculo ⁸ crucis, statim sicut fumus inimicus disparuit et mulier sana et laeta surrexit. Cui ⁹ tenens manus vir Dei, convocans virum ¹⁰ eius optulit eam illi dicens: « Respice ¹¹ et vide quanta est gloria domini ¹² nostri Iesu Christi et virtus illorum qui in eum toto mentis amore confidunt. » Cumque senator ille suam cerneret uxorem sanam, procidit ad pedes viri Dei et coepit clamare: « Ora pro me peccatore ¹³, serve Dei excelsi, ut mihi semper sit ille Deus adiutor, qui tanta praevaleret facere mirabilia. » Tunc sanctus stetit super eum orans et dicens: « Ille Deus clemens qui fecit caelum et terram, sit tibi defensor et donet gaudia vitae. » Gratias igitur agentes ¹⁴ domino Deo, erant gaudentes et exultantes.

et e Gordiani filia expellit.

12. Eo namque tempore regnabat Gordianus ¹ caesar, qui et ipse habebat unicam filiam ² nomine Gordianam, valde Satanae ³ laqueis irretitam ⁴. Hic ⁵ enim cum ex ea nimis anxietur ⁶, et multis medicaminibus multisque sacrificiis eam vellet eripere ⁷, ut ostenderet Dei gratia ⁸ beati Triphonis merita, clamavit daemon per os puellae et dixit: « Nemo me de hoc potest eicere habitaculo nisi puer Triphon, famulus Iesu Christi. » His auditis, gavisus sunt omnes gaudio magno; et magna inquisitione facta misit e latere suo milites, hoc est Petronium, Pompeianum, Vulcacium et Firrium et Milium ac Pretextatum ⁹, qui eum ¹⁰ quantocius ¹¹ invenirent et cum magna reverentia suae magnitudini ¹² praesentarent ¹³. Qui regalia iussa perficientes illum invenerunt et Romam perducere curarunt. Cumque appropinquarent ¹⁴ urbi ¹⁵, coepit daemon exclamare et dicere: « Non possum amplius in ¹⁶ hac habitare ¹⁷ puella, quoniam ecce adest Triphon famulus Domini, cuius nequeo ferre praesentiam. » Haec cum dixisset, confestim a puella exiit ¹⁸ et pristinae ¹⁹ sanitati restituta est. His ita peractis, notavit diem Caesar. Pervenientes autem post tres ²⁰ dies ²¹ ad urbem et rem ²² diligentissime perquirentes, inventum est ²³ eadem die purgatam ²⁴ esse puellam, qua ²⁵ daemon praedixerat famulum Domini esse venturum. Tunc celebratum est nomen sancti Triphonis et omnes illum suppliciter tanquam caeleste ²⁶ consulebant oraculum.

Deciana persecutio.

13. Factum est autem ut eo tempore obiret ¹ Gordianus caesar et Philippus acciperet romani imperii dignitatem; post cuius abscessum ² Decius caesar imperii suscepit habenas, vir per

omnia nefarius ³, qui a sanctuario Dei incipiens, D- id est a beato Xysto ⁴, urbis Romae pontifice, multos christicolam variis suppliciis interemit; inter quos etiam dignum Dei ⁵ ministrum beatum Laurentium archidiaconum flammaram incendiis trucidavit ⁶ (1). Erat enim tempestas saevissima in toto orbe ut ⁷ nimia exquisitione quisquam ubique latere aliquomodo non ⁸ valeret. Praeposuerat autem ⁹ tyrannus singulis civitatibus praefectos ac iudices ad huiusmodi examinationem dando edictum, ut quicumque non coleret atque adoraret sacratissima numina Iovis ¹⁰ et Minervae in capitolio urbis Romae constituta ac ceterorum deorum, igne, ferro, bestiis ac diversis suppliciis interirent, et omnia bona illorum publicis gazophilaciis reconderentur. Erat ¹¹ enim temporibus illis ¹² praefectus praetorii in Orientis partibus sollicitudinem gerens Tyberius, cognomento Gracchus ¹³, Claudius Aquilinus, et consularis Occidentis Bucadius ¹⁴, cognomento Petronius, et Gratus consul, Romae vero Aemilianus ¹⁵. Hi namque talia edicta accipientes et per universum orbem disseminare studentes, per Valentem praefectum allata sunt praefato Orientis praefecto. Hic igitur accepta tyrannica iussione, strenue ¹⁶ inquisitionem ¹⁷ inducere studuit, ut quicumque christicolam ¹⁸ inveniret, sibi maturius exhiberet ¹⁹. Verum quia mirifica ²⁰ odoris flagrantia ²¹ beatissimi Triphonis usquequaque iam suavissime redolebat, nec erat civitas aut regio quae de illius neclare satiata ²² non ²³ esset, fama eius invitante, adierunt eum milites cum Frontone Apamiae ²⁴ civitatis et comprehensum ligaverunt et adduxerunt ²⁵ praefato Aquilino praefecto, qui tunc erat in civitate Niceae. Ille itaque occupatus in rebus publicis, iussit eum retrudi in custodia.

Tryphon capitur

14. Alia vero die, facto conventu, sedit pro tribunali et suo illum conspectui exhiberi praecipit. Accelerans itaque Pompeianus primiscripius explorare iussionem obtulit eum dicens: « Adeo, inclite praefecte, Triphon de Apamiae ¹ finibus a ² vestra sapientia examinandus. » Tunc praeses aggressus est eum, et talibus inquisitionibus furiose coepit examinare dicens: F

« Nemo reum facit qui verum vult ³ sibi dici (2).

Ergo ⁴ priusquam ad maiora veniamus, a prosapia sermo inchoetur; utilis ⁵ siquidem mores hominum agnoscuntur si ingenui fuerint ⁶ approbati. Dic ergo nomen, genus, patriam <at> que ⁷

sistiturque Aquilino praefecto

⁸ signo V 3. — ⁹ cuius T. — ¹⁰ vir V 2 et T ante corr. — ¹¹ aspice V 2, T. — ¹² domini gloria V 1. — ¹³ om. V 3. — ¹⁴ agens V 1, 3.

12. — ¹ Gordianus V 2, T. — ² fillam unicam V 3. — ³ corr., prius vade Satana T. — ⁴ irretita V 2, 3. — ⁵ hinc corr. T. — ⁶ anxietur V 2, T. — ⁷ eripere // V 2. — ⁸ gratiam V 2, 3. — ⁹ Protextatum V 1. — ¹⁰ cum V 3. — ¹¹ cito citius V 2, 3, T. — ¹² magnitudine V 2, 3. — ¹³ praesentaret V 2. — ¹⁴ appropinquaret V 2, T. — ¹⁵ sibi V 3. — ¹⁶ om. V 3. — ¹⁷ inhabitare V 3. — ¹⁸ exivit corr. supra lin. T. om. V 2. — ¹⁹ primae V 1. — ²⁰ om. V 2, T. — ²¹ dies tres V 3. — ²² re V 2. — ²³ autem add. T. — ²⁴ purgata T. — ²⁵ quia T. — ²⁶ celestem V 2, T.

13. — ¹ corr., prius obediret T; et add. V 3. — ² abscessu V 3. — ³ nefandus V 3. — ⁴ Xysto V 3; Sixto V 2, T. — ⁵ domini V 1. — ⁶ trucidabat V 2, T. — ⁷ et V 2, 3, T. — ⁸ om. V 2, 3, T. — ⁹ enim V 2, 3. — ¹⁰ Iobis V 2, T. — ¹¹ erant V 2. — ¹² illius T. — ¹³ graecus V 1. — ¹⁴ Buccadius V 3; Bucarius T. — ¹⁵ Emilianus V 1; Milianus V 2, T. — ¹⁶ strenuiter V 2, 3, T. — ¹⁷ inquisitione V 2, 3. — ¹⁸ christicolam V 3. — ¹⁹ inveniret T. — ²⁰ mirifico V 2, 3, T. — ²¹ flagrantia T. — ²² sacra V 3. — ²³ om. V 1, 2, T. — ²⁴ appamie V 2, T. — ²⁵ ad add. V 3.

14. — ¹ appamie V 2, T. — ² om. V 2, 3, T. — ³ vult verum V 1. — ⁴ ego V 2, T. — ⁵ utilium V 2, T. — ⁶ fueri V 2, T. — ⁷ patriamque codd.

(1) Non sub Decio sed sub Valeriano passos esse SS. Xystum et Laurentium in dubium venire

nequit. — (2) Collectio monostichorum, 60, BAEHRENS, Poetae latini minores, t. III, p. 239. fortunam.

A Fortunam. » Et sanctus : « Si veritatem quaeris, veritatem invenire ne dubites ⁸. Verax ⁹ siquidem esse debet et per semitam ¹⁰ veritatis incedere ¹¹ qui veritatem invenire cupit. Attamen ut ad singula proposita respondeamus, nomine Triphon vocor, genere Frigius; patria nostra Apamia ¹² est; fortuna ¹³ siquidem non christianum, sed a Christo ¹⁴ nomen est, quoniam eventum nomen hoc est accidentia sonare potest. Sed hoc quid ad nos? Quid ad ¹⁵ christianam religiositatem attinet? Non enim christicolae a fatis ordinem vitae suae dispositum esse credunt, sed a creatore summo Domino, qui fecit caelum et terram. »

cui inter-
roganti

Cui iudex : « Opportuno tempore proluxa dabitur ¹⁶ loquacitas; nunc breviter ad interrogata responde. Dic tamen : Tunc es ille infandissimus Triphon qui novam quamdam doctrinam saeculo inferre conaris? » Et sanctus : « Scriptum est enim, strenuissime praefecte, in sententiis philosophorum :

B Impedit ira animum ne possit cernere ¹⁷ verum. Si ergo competit tuae sapientiae, rationabiliter nostram audire ¹⁸ humilitatem, depone ¹⁹ iram, corripere ²⁰ furorem ;

disce supercilii rigidos deponere fastus et tunc rite vales rationem cernere veram. »

Ad haec iudex : « Et quis sapiens affirmare audeat non modeste ac placide iudicii regulam custodire? nonne si quis aliter incedere studet non rex ille sed servus esse probatur, secundum ²¹ illud quod scriptum est :

Tu si animo regeris, rex es; si corpore, servus (1). »

de rebus
fidei

15. Haec audiens Domini athleta coepit rationem ponere praefecto dicens : « Dixisti, o iudex, me esse infandum et novam doctrinam saeculo inferre conari. Infandum siquidem essem ¹ si infanda coli ² praedicarem ³. At quia illam religiositatem ⁴ colo et praedico quae authentica est et ratione viget ⁵, infandus vocitari ⁶ non debeo. De nova doctrina quid loqui valeam? Nova doctrina dicitur quam novi et moderni auctores ⁷ condere studuerunt. Conditor enim nostrae ⁸ sacrae fidei antiquus dierum est, adeo ut eius initium atque finem nullus mortalium, nullus angelorum animadvertere ⁹ valeat ¹⁰, et non mirum, quia nec habere probatur. » At ¹¹ iudex : « Improbitalis ¹² obstinata ad mendacii refugium te fugere persuasit. Quia enim auctoritate antiquum dierum auctorem vestrae fidei esse dicere praesumpisti, cum illum vestrae ¹⁴

C Dan. 7, 9.

⁸ non dubites invenire V 2, T. — ⁹ vera V 2, T. — ¹⁰ semitas V 3. — ¹¹ incederet V 2. — ¹² Apamia V 1; Appia V 2, 3, T. — ¹³ fortunam V 2, T. — ¹⁴ sed Christum V 1; sed a Christum V 2, T, locus corruptus. — ¹⁵ a V 3. — ¹⁶ detur V 2, 3, T. — ¹⁷ cernere scripsi, discernere codd. — ¹⁸ auctorem T. — ¹⁹ deponere T. — ²⁰ corripere T. — ²¹ sed V 3.

15. — ¹ esse V 2, T. — ² colere V 2, 3. — ³ predicare V 2, T. — ⁴ religitatem V 2, T. — ⁵ viget V 2, T. — ⁶ vocitare T. — ⁷ auctorem V 2, T. — ⁸ om. T. — ⁹ servatae V 3; sacrae T. — ¹⁰ advertere T. — ¹¹ valet T. — ¹² ad V 2, T. — ¹³ improbitas T. — ¹⁴ vestre //// T. — ¹⁵ aut met T; corr. V 2, prius autment. — ¹⁶ Tiberio

litterae autment ¹⁵ sub caesare Octaviano nato, sub Tyberio ¹⁶ et Pontio Pilato ¹⁷ passum, mortuum ac sepultum. Qui natus ac sepultus esse vere ostenditur, quomodo sine initio ac fine esse perhibetur? » Ad haec sanctus : « Est quippe homo animalis, est et spiritualis ¹⁸. Spiritu- alis ¹⁹ enim omnia iudicat et ipse a nemine ²⁰ iudicatur. Si spiritualis ²¹ esses ²² et lumen quod in te ²³ est ²⁴ tenebrae non esset, non ²⁵ opinareris de creatore nostro domino ²⁶ Iesu Christo initium ac finem habere pro eo quod natus mortuus ac sepultus sit ²⁷. » Et iudex : « Video te ineptis et callidis suasionibus effugere ²⁸ velle mendacii oppositionem, dum me animale ²⁹ esse fateris; unde ex ³⁰ ore tuo te irretire volo, quatenus ipse tibi et testis et iudex esse videaris ³¹ et nihil me contra legem tibi inferre proclames cum temetipsum damnatum tua conscientia demonstrat. Dic ergo, confiteris Iesum Christum Deum ³² et hominem, an non? » Et sanctus : « Ita plane. » Et iudex : « Natum ex Maria virgine, tentatum a diabolo, esurientem, sitientem, ex itinere fatigatum, ad postremum iudicatum, crucifixum, mortuum ac sepultum? » Et sanctus : « Absit ut de meo Domino et redemptore ³³ talia non credam; hoc corde, hoc ore confiteor et labiis praedicare non cesso, quoniam hoc totum quod ad ignominiam subsannando astruis ³⁴, laus et gloria christianorum est, redemptio et exultatio ³⁵. »

16. Cui iudex : « Ad hoc te perducere volui ut, audiente universo coetu nobilium, Deum tuum Iesum Christum, in quem nos credere persuades, non erubesceres hominem verum fuisse, humanas passiones sustinuisse, crucifixum, mortuum ac sepultum. Verum, quia tuis oblectationibus ¹ temetipsum irretire non timuisti, si praevaldes, si prudenter te ² agere confidis ³, dissolve calligationes ineptas. Quare Christus, si Deus omnipotens est, fieri homo voluit ⁴? » — « Quod impossibile de Deo astruis, o iudex, » inquit sanctus ⁵, « salubriter corrigendum est quam exponendum. Omnipotens Deus ideo dicitur quia nihil restat ⁶ non subiectum illi; et omnia quaecumque vult facit in caelo et in terra. Quare autem homo fieri ⁷ voluit cum Deus esset? Si patienter audies ⁸ sapienter animadvertere potes ⁹. Deus enim et homo ab omnibus ¹⁰ christicolis sic praedicatur et creditur, quoniam quidem Deus cum ¹¹ esset, diligendo hominem quem creavit, assumpsit humanitatem ex virgine et celavit divinitatem, ac per hoc facta est divinitas in carnem ¹² quasi iacens ¹³ amum in escam quem ¹⁴ devoran-

S. TRYPHO-
NIS VITA
ET PASSIO

1 Cor.
2, 15.

Matth.
6, 23.

multis
respondet;

Isa. 58, 6.

Psalm.
134, 6.

V 2. — ¹⁷ Pylato T. — ¹⁸ spiritalis V 2. — ¹⁹ spiritalis T. — ²⁰ ipse anime V 2, T. — ²¹ spiritalis V 2, T. — ²² esset V 2. — ²³ se V 3. — ²⁴ est in te V 2. — ²⁵ nec V 1. — ²⁶ nostro add. T. — ²⁷ est V 2, T. — ²⁸ effugere T. — ²⁹ animal corr. T. — ³⁰ de V 2, T. — ³¹ videatis V 2, T. — ³² (I. C. D.) dominum I. Chr. T. — ³³ redemptore //// V 2. — ³⁴ astruit V 2, T. — ³⁵ exaltatio V 2.

16. — ¹ obiectionibus V 2, T. — ² te prudenter V 1. — ³ confides V 2, 3, T. — ⁴ et sanctus add. V 3. — ⁵ (o - sanctus) om. V 2, 3, T. — ⁶ ut add. V 3. — ⁷ fieri homo V 2, 3, T. — ⁸ audis V 3; audes V 2, T. — ⁹ potest V 2, T. — ¹⁰ hominibus T. — ¹¹ dum V 2, T. — ¹² carne V 2, T. — ¹³ latens V 1, 2, T. — ¹⁴ quod V 1.

(1) Collectio monostichorum, 7, BAEHRENS, Poetae latini minores, t. III, p. 237.
Novembris Tomus IV.

S. TRYPHO-
NIS VITA
ET PASSIO

do diabolus in morte Christi perforavit divinitas maxillam eius et ¹⁵ destruendo tartara, iustosque exinde levando. EX tunc donavit ¹⁶ suis cultoribus regna caelorum, qui prius mergebantur ad haratrum inferorum;

haec est vera fides, iustorum gloria celsa ¹⁷.

Ad haec iudex: «Poteram et ego similia tui ¹⁸ loqui et multa de Iovis omnipotentia ¹⁹ pseudologicis ²⁰ adinventionibus fictisque mendaciis invenire. Sed quia falsitas respuenda est et veritas sequenda, non tuis mendaciis aures ²¹ accommo ²² sed veritati.» Cui Christi famulus: «Occasionem quaerit qui vult ab amico recedere. Attamen ut improprium ²³ mendacii ²⁴ destruam, testimonium veritati ²⁵ adhibere non praetermittam; fide de Christo domino et false de illius incarnatione, morte ac resurrectione apponerem, si Spiritus Sanctus non ante de illius incarnatione diceret: Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen eius Emanuel ²⁶; et de cruce: expandi manus mea: tota die in cruce; et de inferis: ero mors tua, o mors, morsus tuis ero, inferne; et de resurrectione: resurrexi et adhuc tecum sum. Quid ad haec contendere ultra potest ²⁷?»

Isa. 7, 14;
15, 2;
Rom. 10, 21.
Ose. 13, 14.

Psalm.
138, 18.
*immutus
in fidei
confessione*

17. Tunc Pompeianus primiscrinus intercedens sermonem magna voce dixit ad praesidem: «Sufficere sapientiae tuae potest, domine praeses, quod in tanto conventu se confessus est esse christianum. Quid ultra prosequeris? Quid per varia ¹ ducis? Ad hoc respicere satage quod te divina potestas praeponit ². Nam si istum improbum non ³ refugis, in multiloquio ipsius finem nullo modo inveies.» Cui praeses: «Ita esse ⁴ ut asseris, nulli dubium est. Sed ideo ad quaestiones illius respondere apte ⁵ curavi, ne videremur illum suffocare potentia ⁶ et non veridica ratione ⁷ convincere. Sed quia faventibus sacris numinibus per omnia convictus est, quid ultra facere debeat non inveniet ⁸, nisi ut ⁹ aut sacratissimos deos adoret aut ad parata ¹⁰ incendia destinetur ¹¹.» Et inter haec conversus ad Dei famulum dixit: «Quid nunc, Triphon, de tanto fame sentis ¹²? Acquiescis salutaribus monitis? An delectaris ¹³ transire per igaem?» Cui sanctus: «O utinam pro glorioso nomine domini ¹⁴ Iesu ¹⁵ Christi trium illum puerorum caminum experiar. Quid enim praevallet creatura fragilis contra omnipotentiam ¹⁶ creatoris?» Et praeses: «Cum perfectae aetatis esse videris, ita perfecte agere festina.» Ad quem sanctus: «Perfecte quidem omnia perago si in fundamento Christi fundatus permanebo. Nam si exinde, quod absit, eradicari ¹⁷ potuero, et imperfectus et

Dan. 3.

C

F

insipiens per omnia iudicor.» Ad quem praefectus ait: «Subveni tibi, miser, modo dum tempus expostulat, dum patientiae nostrae uteris ¹⁸ monitis; cum enim igne exuri coeperis, appetes ¹⁹ agere invitus et exustus quod nunc commonitus agere neglegis.» Cui sanctus: «Noli iterum atque iterum terrorem ignium minando mihi opponere. Si enim per terrorem me arbitraris acquiescere vel ignium incendia, non bene sentis; omnis enim creatura oboedire contendit suo creatori. Si ita est, immo quia ita est, quid mihi ardor ignium? Quid cetera poenarum genera praevalent inferre? Cum utique ignis refrigerium praebet, bestiae commoda subministrent.»

18. His auditis praefectus furoris amaritudine ait: «Si iste animosus non experietur dolores, non inclinabitur salutaribus documentis.» Et inter haec: «Eia,» ait ministris, «exuite illum, ac suspendite ¹ in patibulo; verberetur fortiter, sentiat aspera, qui dulcia recusavit.» Cumque per trium ² fere ³ horarum spatium acriter flagellaretur ⁴, nulla doloris vox resonabat nisi:

«Gloria, Christe, tibi ⁵, caeli terraeque creator;

gloria, Christe, tibi ⁵.»

Ad haec irridens praefectus Dei athletam dicebat: «Adhuc non pervenisti ad combustionem ⁶ flammaram, ad ⁷ acriora incendia, et Christum invocare contendis. Noli modo, noli crucifixum clamare. Tunc enim subveniat ⁸ cum ignis ad intima coeperit introire, Tale ⁹ praemium merentur ¹⁰ contumaces qui divae potestati ¹¹ renuerint submittere colla.» Contra quem Christi propugnator aiebat ¹²: «Si ista tua ¹³ tormenta perpetua essent, si tuus Caesar sine fine regnaret, quamvis humano debuerant ei subditi ¹⁴ in sua regione suppliciter oboedire. At quia alius imperator regnat in caelis, qui semper vivet et numquam moritur, qui postquam occiderit corpus, habet potestatem animam perpetue perdere in gebennam, nulli aliae potestati, nulli regum in omnibus oboedire debemus nisi illi soli.» Cui iudex: «Et est alius qui habet potestatem in caelo et in terra supra potestatem terribilis Iovis ¹⁵?» Et sanctus: «Est prorsus verus Deus omnipotens, qui regnat in caelis, qui, ut iam superius asserui, neque initium ¹⁶ neque finem habere creditur, quia creator est caeli et terrae; nam ipse Iovis, ut litterae vestrae testantur, non deus, quod nefas est audire et dicere, sed homo iniquus plenus sceleribus ¹⁷ et iniquis actibus ¹⁸.» Ad quem praefectus: «Longanimitas patientiae meae talia te dicere permittit, alioquin flammivomis ¹⁹

iussu
praesidis

per tres
horas verberatur;

Luc.
12, 5.

¹⁵ om. V 3, locus corruptus. — ¹⁶ donando V 2, T. — ¹⁷ excelsa T. — ¹⁸ tua T; tui similia V 3. — ¹⁹ omnipotentiam T. — ²⁰ pseudologicis V 3; pseudologicis V 2, T. — ²¹ tures V 2, T. — ²² ac commodis T. — ²³ in proprium V 2, T. — ²⁴ mendacis V 3; mendacium V 2, T. — ²⁵ veritatis V 2. — ²⁶ Emmanuel V 2, T; Emanuel V 3. — ²⁷ ultra contendere potest V 2, T.

17. — ¹ varias V 2, 3, T. — ² om. V 2, T. — ³ supra lin. corr. V 2. — ⁴ esset T. — ⁵ aptae //// V 2. — ⁶ potentiam V 2; potentia /// T. — ⁷ veridicam rationem V 3. — ⁸ invenies V 3. — ⁹ om. V 2, T. — ¹⁰ (ad p.) apparata V 2, T. —

¹¹ destinatur T. — ¹² sensus V 2, 3, T. — ¹³ delectare V 2, T. — ¹⁴ nostri add. T. — ¹⁵ om. V 1. — ¹⁶ potentiam V 2, T. — ¹⁷ eradicare codd. — ¹⁸ uteritis T. — ¹⁹ appetis codd.

18. — ¹ suspendi V 2, T. — ² triduum V 3 et ante corr. T. — ³ om. V 2. — ⁴ flecteret doleribus T. — ⁵ tibi Christe V 3. — ⁶ combustionem V 2, T. — ⁷ ad /// V 2. — ⁸ subveniet V 2, 3. — ⁹ talem V 2, T. — ¹⁰ omnes add. V 2, T. — ¹¹ due potestatis V 2, T. — ¹² agebat V 2, T. — ¹³ om. V 3. — ¹⁴ subdi V 3. — ¹⁵ terribili Iovis T. — ¹⁶ (neque in.) om. T. — ¹⁷ sceleris V 2, 3, T. — ¹⁸ artibus V 3. — ¹⁹ flammivomis V 3.

incendiis

A incendiis tuam ferream animam cruciari feceram, qui blasphemiam²⁰ contra divinam²¹ potentiam proferre non erubescis. Preat, precat christicolarum studium, qui nec hominem erubescere nec caelestem potentiam venerari procurat²². » Ad haec Christi famulus : « Sicut iam superius dixi : omnis creatura suo creatori oboedire appetit, et quia ita est ignis incendium, quod promittis, si Deus voluerit, in refrigerium commutabitur, si permiserit exuri ad purgationem potius peccatorum quam ad perditionem, ad momentum ad punctum finem faciet corpori, anima utique caelestia penetrat. Ignis autem qui vobis²³ praeparatus²⁴ est aeternus erit et in perpetuum vos excruciat²⁵ atque omnes qui vobis oboedire contendunt. »

per memora
trahi
iubetur.

B 19. Tunc iratus praeses egressus est ad venandum, iussitque Christi famulum per memora ligatum fortiter trahi; frigus autem cum esset asperior, dirruptae sunt plantae pedum illius, conculcatae ab equorum unguibus. Interea cum talia Dei athleta pateretur, non in querela¹ murmurationis, non in furorem insultationis elapsus est, sed totus in Dei gaudio exhilaratus aiebat : « Domine Iesu Christe, salus aeterna, pro cuius amore hoc² patior, ne³ reputes illis hoc peccatum, quia ignorant quid faciunt. » Regresso autem praeside de venatione, iussit eum sibi⁴ praesentari. Cui et dixit : « Quid agis, fortissime? Quid bellicose pugnator? Respicere cogitas⁵ an adhuc in acie positus pugnare niteris? Non desunt arma nostrae industriae quae tuum ferreum corpus valeant penetrare. » Ad quem sanctus respondit :

« Dum mihi vita comes, dum spiritus hos⁶ regit artus, semper pro Christo et⁷ sancto eius nomine pugno,

non armis ferreis sed fide, spe⁸, et charitate omnesque tuas machinationes pro nihilo duco. » Haec audiens praeses iussit martyrem Christi retrudi in carcerem⁹, dicens : « Adhuc indiget fomentis animosi pectoris indignatio. Sentiat, sentiat¹⁰ quos¹¹ ad pugnam provocare non erubescit; maceretur diutius et sic ad nostram praesentetur inquisitionem. » Haec ubi dicta dedit, profectus est ad alias regiones, scilicet ob christianorum perditionem.

In civitate
Nicaea

C 20. Et post dies plurimos pervenit in Nicaeam civitatem. Dumque suam rabiem satiare cuperet de sancto martyre, iussit illum sibi afferri. Cui et dixit : « Versutia tui animosi pectoris multas¹ strophas² multasque possidet calliditates; ideoque me inertem arbitrans, sperasti te diu

inferre modestiae animi nostri³, ut diu obluendo impunem te abire permitterem. Sed vanis tuis illusionibus obieci laqueum prudentiae, ut nullum aditum invenire valeas quod effugere cupias. Tantum flecte robur coepti propositi et paenitere quod hactenus dementiae deserviens rebellis et impius sacrata numina contempsisti. » Ad haec Domini athleta : « Si dicta tua diligenter aeque libramine considerare velis, o iudex, et sermonibus⁴ te irretitum invenies. Ac per hoc ab impia⁵ seductione cessare debes, et non me absolutum et liberum de servitio Christi tollere et sub iugo servitutis daemone⁶ subdere velle. » — Si enim, ait iudex⁸, nostris oboedieris praeceptis⁹ et non te gloriosis exornaverimus honoribus, recte me seductorem vocitas et tanquam insipientem mea locutione superatum; at si hoc¹⁰ non verbo sed opere complere parati sumus, nostra potius assertio vera et iusta est et improba tua¹¹ cultura et dictio supervacua. Tamen ne violentia et non ratione¹² videaris esse convictus, proba quod asseris. » Et sanctus : « Ex hoc propheta orabat ad Dominum et dicebat : Corripiet me iustus in misericordia et increpabit¹³ me, oleum autem peccatoris non impinget¹⁴ caput meum. Custodi me a laqueo quem statuerunt mihi et a¹⁵ scandalis operantium¹⁶ iniquitatem. Quare, o iudex, emollire satagis sermones tuos super oleum, et callide iacula minari¹⁷ disponis? nos autem certamen nostrum ponentes in Domino calliditates tuas pro nihilo ducimus, credentes per omnia quod ipse dirigat omnes actus nostros in viam pacis et tu in laqueum incidis quem Christi famulis parare¹⁸ non erubescis. » Tunc praeses stomachans adversus Domini famulum, talia furibundus edidit : « Si enim superius non tuae pertinaciae permisisset¹⁹ nostra clementia ut non te violentia²⁰ sed ratione convincerem, cruentum te iusseram recto itinere loquendo pergere et non serpentino more²¹ angulatum²² et indiscrete dicta proferre, quid est hoc quod²³ agere voluisti cum superius aliud²⁴ proposuisti et nos te sequentes ad omnia et rationem²⁵ reddentes²⁶ conturbasti sententiam et non alligatos²⁷ nostra dictione non approbasti sicut temerario²⁸ ore proferre ausus es? » Ad quem Domini²⁹ famulus respondit : « Si approbare nequeo quod promisi, recte irascaris; si autem promissa complere valeo, ostendis te irato animo quaesisse quod placida mente complere debuero. Verumtamen³⁰ ut proposita³¹ persolvam et veridicum me ostendam, ideo tuis assertionibus alligatum³² superius dixi³³, pro eo quod suasionem callida et maligna monebas me abnegare nomen Dei omni-

S. TRYPHO-
NIS VITA
ET PASSIO

iudicis
blanditias

E

Psalm.
140, 5, 9.

Luc. 1, 79.

minasque

F

²⁰ blasphemiam V 3; blasphemam V 2, T. — ²¹ divam V 2, T; duram V 3. — ²² procurant V 1. — ²³ vobis // // // V 2. — ²⁴ preparatum T. — ²⁵ excruciat V 2.

19. — ¹ querella V 3; quere // // // V 2. — ² hec V 2, T. — ³ non V 3. — ⁴ sibi eum T. — ⁵ cogitans V 3; cogita V 2, T. — ⁶ os V 2, T. — ⁷ pro V 2, T; pro add. V 1. — ⁸ spes T. — ⁹ carcere V 2, 3, T. — ¹⁰ om. T. — ¹¹ quod V 2, T.

20. — ¹ multa V 2. — ² (m. s.) om. T. — ³ (a. n.) animarum V 1. — ⁴ tuis add. V 2, 3, T. — ⁵ impio T; impitio V 2. — ⁶ om. V 1. — ⁷ (subdere velle) inclinare velle (om. V 2) cui iudex qua ratione asseris me irretitum esse meis sermonibus et te sub iugo (daemone inclinare

velle vel add. T) servitus subdere (velle add. V 2) V 2, T. — ⁸ (ait iudex) om. V 2, 3, T. — ⁹ praec. ob. V 2, T. — ¹⁰ u add. dein del. T. — ¹¹ tua improba V 2, 3, T. — ¹² rationem V 3. — ¹³ increpavit V 1, 2, 3; increpabit T. — ¹⁴ impinget V 3. — ¹⁵ ab V 2. — ¹⁶ operantibus V 2, T. — ¹⁷ minare V 1, 2, T. — ¹⁸ patrare V 3. — ¹⁹ permisisset T; promississet V 2, 3. — ²⁰ violenta V 2, V 3, T. — ²¹ amore V 1. — ²² angulatum T. — ²³ om. V 2, 3. — ²⁴ agere V 2, T. — ²⁵ orationem V 1, 2. — ²⁶ et add. V 3, T. — ²⁷ alligantes T. — ²⁸ temerario V 2, T. — ²⁹ Dei V 3, T. — ³⁰ verumtamen V 2, T. — ³¹ propositam V 2, T. — ³² te add. V 3. — ³³ dixi sup. V 2, T.

-potentis

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO

contemnit;

Luc. 12, 8.

Matth. 10, 28.

pedes eius clavis configuntur.

1 Cor. 2, 9.

potentis, qui fecit caelum et terram et adorare daemona quae mergunt sibi servientes ad incendia aeterna.»

21. Praefectus dixit: «Ex cuius doctrina hoc didicisti?» Et sanctus ait: «Ex doctrina domini nostri Iesu Christi, qui dixit: Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor et ego eum¹ coram patre meo², qui est in caelis.» Et iudex: «Haec fuit redargutio qua me alligatum meis assertionibus asseruisti. Unde irretitus appareo?» Ad haec Christi famulus: «Et quae potest esse peior alligatio³ insipienti⁴ viro, quam ista quae te opprimit⁵? qui cum sis⁶ sapiens, praedicas⁷ sapientiam⁸, quae Christus est, relinquere et idola sequi, spernere creatorem et colere creaturam. Quis sapiens ac⁹ intelligens¹⁰ hoc iustum esse confirmat? Cum etiam in saeculi dignitatibus nemo regem praedicat despiciere¹¹ et famulare¹² ministris, nemo dominum denotare et servis subdere colla. Si hoc in¹³ mortalibus observatur, quanto magis in Deum omnipotentem et immortalem factorem animarum et corporum, qui potest corpus et animam¹⁴ perdere in gehennam¹⁵. Sed ut arbitror, immo firmiter teneo, ideo talia patrata suades, quia lux Christi non illuminavit praecordia tua¹⁶ et tenebrae circumdant mentem tuam. Si autem ad viam¹⁷ Christi pervenire disposeris, statim clarus et splendidus apparebis, et cuncta improba quae praedicas conculcare niteris, veluti daemonica¹⁸ iussa.» Ad haec iratus iudex ait: «Cogitavimus enim ut per dulcedinem ingenii nostri non te sineremus in baratrum mortis ire. Sed ut videmus, non¹⁹ tibi concessum est a diis immortalibus pro eo utique quod eos²⁰ hactenus denotare non timuisti, et dignam²¹ exhibere venerationem contempsisti²². Sed credo quod coactus perficies²³ quod sponte agere noluisti.»

22. Tunc iussit ministris: «Eia,» inquit, «afferte clavos et configite in pedibus eius, et per totam civitatem pedibus¹ perfossus ducatur.» Quodcumque actum est, omnia pro nihilo ducebat respiciendo ad praemia sempiterna, quae nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt. Admirans itaque praefectus tantam in martyre² constantiam, iussit eum manibus post terga³ ligatis diutius virgis caedi. Sed cum hoc pro Christi amore patientissime sustineret, nimio furore succensus⁴ praeses iussit afferri⁵ lampades ignitas et corpus Christi martyris crudeliter cremari. Cum haec agerentur, expandit manus suas ad caelum beatus Domini martyr, et ita⁶ Dominum exorabat: «Domine Deus omnipotens, creator caeli et terrae, respice in me famulum tuum de tua misericordia confidentem, nec⁷ praevalcat adver-

sus me poena⁸ diabolica fraude submissa, sed D connumera⁹ me in gregem¹⁰ electorum tuorum, ut tandem aliquando merear tuam desiderabilem cernere gloriam.» Haec eo orante lux magna circumfulsit eum et corona splendida super caput eius lapidibus pretiosis et variis floribus exornata. Hoc cum vidissent¹¹ scelerati ministri ceciderunt in terram terrore nimio conturbati¹² nihil penitus complere valentes. Quod cum nuntiatum praesidi fuisset, conturbatus et admiratus iussit tribunal parari ad examinandum martyrem Domini.

23. Postera¹ igitur die, facto consilio, iussit eum praesentari et ita alloqui coepit: «Quid tibi videtur, robustissime² virorum? qui sensus? quae³ vires? vel quod⁴ emolumentum in pertinacia acquisisti? Nos enim et gloriam⁵ praeparavimus⁶ et gaudia promisimus, sed protervia tua patrante, consequi non meruisti. Tam enim, si recuperare vis consilia mala, misericordiam⁷ non negamus.» Cui Christi famulus: «Quod semel egressum⁸ est de labiis meis non faciam irritum. Dicit enim propheta: Odisti, Domine, omnes qui operantur iniquitatem, perdes eos qui loquuntur mendacium. Iam definitum est in corde meo quod nullum⁹ mortalium nisi Deum omnipotentem et viventem in sempiternum adorem, qui spiritum omnium habet in manu sua; hunc vero protectorem habendo non timebo quid faciat mihi homo.» Cui iudex: «Inimice animae tuae, si¹⁰ adorare sacros deos refugis, saltem imaginem divi¹¹ caesaris Decii venerare et iura per numina sacri Capitoli ut quoquo pacto animae tuae possit¹² esse consultum.» Et sanctus Domini ait: «Talis imago Caesaris, qualis et deorum vestrorum; mortalis Caesar, mortalesque dii vestri. Quid enim Iovis, Minerva, et Diana¹³ magni aliquid agere valuerunt, scelerate et impie viventes cum perpetuae poenae sint traditi? Quomodo cultoribus suis praestare valent adiutorium¹⁴?» Ad haec itaque praefectus furore succensus iussit eum torqueri et plumbatis crudeliter verberari. Quae dum Christi miles¹⁵ omnia patienter pro amore Domini sustineret atque in Christi confessione alacris permaneret, cui¹⁶ iam corona parata erat et gaudia sempiterna, consilio inito tyrannus talem in Christi martyrem protulit sententiam: «Triphonem, genere Frygium¹⁷, Iesum Christum Nazarenum colentem et sacra numina contemptentem iubet illum clarissimum consilium¹⁸ gladio puniri.» Qua¹⁹ sententia prolata, cum destinati milites illum ducerent ad trucidandum, erigens beatus Triphon in caelum oculos, extendens²⁰ ad sidera palmas, collaudabat Dominum dicens: «Glorifico te, domine Iesu Christe, et gratias ago

21. —¹ om. V 3. —² patre/// meu/// V 3. —³ colligatio V 3. —⁴ in sapienti V 2; insipientiae V 3, T. —⁵ opprimit V 2, 3, T. —⁶ sit V 2. —⁷ predicat V 2. —⁸ sapientia V 2, 3, T. —⁹ et V 2, 3, T. —¹⁰ intellegens T. —¹¹ despiciere /// T. —¹² famulari V 2, T. —¹³ om. V 3, T. —¹⁴ anima V 2. —¹⁵ gehenna V 2, T. —¹⁶ precordiam tuam V 1, 3. —¹⁷ vitam V 3. —¹⁸ demonica V 1; demonia T. —¹⁹ corr. supra lin. V 2. —²⁰ deos V 1. —²¹ digna V 3. —²² om. V 2, 3, T. —²³ perficies V 2, 3, T.

22. —¹ cœdibus V 2, T. —² tanta in martyrem V 3; martyre/// T. —³ posterga V 2, 3, T. —

⁴ corr., prius succensus V 2. —⁵ corr., prius afferre V 2. —⁶ ad add. V 2, T. —⁷ ne V 2, T. —⁸ poenam V 3. —⁹ connumerare T. —¹⁰ grege T. —¹¹ vidisset T. —¹² conturbata V 3.

23. —¹ postea T. —² (v. r.) r. v. V 2, T. —³ qui V 2. —⁴ que V 2, T. —⁵ gloria V 3. —⁶ praeparabimus V 3. —⁷ misericordia V 2, 3, T. —⁸ egressus V 3. —⁹ nullus V 2, 3, et ante corr. V 1. —¹⁰ sic T. —¹¹ divini T. —¹² possim V 2, 3, T. —¹³ Minerve, Diane T. —¹⁴ om. V 2, T. —¹⁵ miles V 2, T. —¹⁶ qui V 2, 3, T. —¹⁷ Phrygium V 3. —¹⁸ clarissimo consilio V 1. —¹⁹ quae V 3. —²⁰ extendes T.

sancto

Corona de caelo demissa.

Psalm. 88, 35; 5, 7.

Psalm. 55, 11; 117, 6.

Capitis damnatus

A sancto et venerabili nomini tuo, quoniam adiutor et protector factus es mihi, et liberasti animam meam a laqueo satanae secundum multitudinem²¹ miserationum tuarum. Nunc autem, te adiuvente, quod quaesivi inveni, quod desideravi adeptus sum. Tu autem, Domine, suscipe in pace spiritum meum; te enim adoro, te laudo, te glorifico, quia tu es Deus²² benedictus in saecula saeculorum.» Haec cum orasset, gladio percussus migravit ad Dominum. Tunc fratres in Niceam²³

gladio percussus moritur.

S. TRYPHONIS VITA ET PASSIO
convenientes, tulerunt corpus eius et aromatibus condientes, ipso sancto martyre revelante, ad propriam illum regionem duxerunt, et in Samsado vico posuerunt, digne²⁴ illum per omnia venerantes et laudem Domino referentes. Passus est autem beatus Tripho tertio²⁵ nonas februarias²⁶ regnante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre et spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum, amen.

²¹ multitudine V 2, T. — ²² om. V 2, T. — ²³ Nicea V 2, T. — ²⁴ dignum V 2, T. — ²⁵ tertia

V 2. — ²⁶ quarto idibus novembris T.

VII. PASSIO SS. TRYPHONIS ET RESPICII

B *E codicibus bibliothecae Vaticanae lat. 5696 (= R 1), capituli Sanctae Mariae Maioris B (= R 2).* E
Cf. *Comm. praev. num. 26.*

Passio sanctorum Triphonis et Respicii martyrum.

SS. Respicius et Triphon

1. Cum venerabilis puer Respiti¹ in divinis exerceret ludis², castificabatur a matre sua nomine Eucharia (1), nutriebatur a quodam sancto et catholicissimo sacerdote, qui eum secundum apostolicam doctrinam³ apprimè instituit, sine intermissione divina magna psallere fecit, sicque puerilem devotionem in Christi caritate firmavit. Cumque factus esset annorum duodecim, die quadam cum beato Tripho aequè⁴ in Christi fide perfecto aliisque ex coaevalis suis ludum exercente, unus ex ipsis tactus est morsu serpentis, ita ut periclitaretur usque ad mortem. Currens vero unus de pusillis nunciavit parentibus eius qui percussus fuerat. Cumque ululatum non minimum parentes pueri ob infortunium cum lacrimis dedissent, horis quasi tribus transactis, coepit percussus vociferare dicens: « Deprecor vos, o sancti Dei Triphon atque Respiti, accedite propius et tangite corpus meum ut non moriar. Vobis enim donavit Dominus gratiam curationum.» Haec dicente puero, conversus populus qui aderat rapuerunt sanctos Triphonem atque Respiti⁵ a serentes quia « vox quae facta est Dei ostensio est ut dinosceremini qui hactenus latuistis.» Cumque ducerentur ad locum ubi aeger ille semivivus iacebat, beatus Triphon voce magna dixit: « O lux mea Deus, adesto nunc famulis⁶ tuis per gratiam, qui ubique praesens es per divinitatis tuae potentiam, extende nunc manum tuam super eum qui percussus est, et sana eum a necessitate qua tentus est.» Et confestim sanatus est et omnes glorificaverunt Deum. Venerabantur quoque⁷ sancti Dei pueri Triphon et

puerum a morsu serpentis

C

Respiti¹ super hoc miraculo ab omnibus in nomine domini nostri Iesu Christi.

2. Paucis exinde transactis diebus, dum essent sancti pueri in itinere positi, Asincritus¹ quidam graecus negociator substitit in loco, <et²> respiciens infantes, stupore percussus exanimis defecit. Vox autem caelitus emissa est dicens: « Convertimini, Triphon atque Respiti, date manum deficienti; profice scimini cum eo et adhibete ei curationem, quia vobiscum³ sum omnibus diebus vitae vestrae.» Qua voce comperta, filio sancti Dei conversi viderunt eum in terra iacentem et dixerunt: « Homo Dei, surge et lauda redemptorem tuum, qui in caelis est.» Et vidit sanctos gratissimos vultus habentes et imposuerunt eum vehiculo suo quo utebatur, ne forte lassesceret⁴ exinde. Euntibus autem eis, negociator, qui pueros solos putabat, tertium cernens expavit ad visionem infantis. Dixit autem beatus Triphon: « Quare timuit anima tua? » Qui dixit: « Vivit Dominus, quia vidi vultus vestros fulgentes.» Dixerunt sancti: « Quomodo visi sunt tibi vultus nostri? » Negociator dixit: « Vidi quosdam albatos iuvenes, unum a dextris et unum a sinistris, et vultus eorum splendidissimus⁵ nimis.» Dixerunt sancti: « Ostensa sunt tibi futura; veniet enim ultio super daemones.» Quo exhibitio miraculo, sancti perrexerunt ad orationem. Cumque Dominum obnixè precarentur, ecce quattuor immundi spiritus vehementer coacti per aera vociferant dicentes: « O sancti Dei, transite locum istum; vinciti enim sumus per orationes vestras catenis igneis.» Completa igitur oratione, fregit sanctus Triphon panem et dixit negociatori: « Redde Domino vota tua.» Et accipiens manducavit et dixit:

Asincritum a debilitate,

F

Psalm. 49. 14.

1. —¹ ita R 1, 2, laudibus expectaveris. —
² scripsi, divinam R 1, 2. —³ aequae R 2. —
⁴ servis R 2. —⁵ autem R 2.
2. —¹ ita V, 1, 2, 3, T, supra, p. 357, Asia R 1, 2.

—² supplevi, om. R 1, 2. —³ corr., prius nobiscum R 1. —⁴ la///cescere R 2. —⁵ splendidissimi R 2.

(1) Eucharia mater S. Tryphonis in eius Vitae c. 1 dicitur, supra, p. 336.

« Vivit